

SAMGÖNGUÁÆTLUN 2023-2037

Matslýsing

Til kynningar
Júní 2021

21399

[https://vsoradgjof.sharepoint.com/sites/workpoint/Project1395/Documents/Matslýsing/Samgönguáætlun matslýsing.docx](https://vsoradgjof.sharepoint.com/sites/workpoint/Project1395/Documents/Matslysing/Samgönguáætlun%20matslysing.docx)

Nr. útg.	Dagsetning	Unnið	Yfirfarið	Samþykkt
1	21.06.2021	EBA/BB	SGT	EBA

Unnið af:

VSÓ Ráðgjöf
Borgartúni 20, 105 Reykjavík

www.vso.is

Unnið fyrir:

Stjórnarráð Íslands
Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytið

Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytið
Sólvhólgata 7, 101 Reykjavík

Efnisyfirlit

1.1	Inngangur	3
1.2	Matsskylda	3
2	Viðfangsefni samgönguáætlunar 2023-2037	3
2.1	Áherslur í samgönguáætlun	4
2.2	Framkvæmdir í samgönguáætlun	5
3	Vinna við umhverfismat áætlana	5
3.1	Nálgun matsvinnu	5
3.2	Framsetning umhverfisskýrslu	6
3.3	Gögn, matsspurningar og viðmið	8
4	Tengsl við aðrar áætlanir	13
5	Samráð og kynningar	16
6	Tímaáætlun við mótun samgönguáætlunar	16

1.1 Inngangur

Í undirbúningi er gerð samgönguáætlunar 2023-2037 sem mótuð er á grundvelli almennrar stefnumörkunar samgöngu- og sveitarstjórnarráðherra á grundvelli laga nr. 33/2008 um samgönguáætlun í víðtæku samráði við almenning og hagsmunaaðila.

Með samgönguáætlun er áætlanagerð við framkvæmdir og rekstur í samgöngumálum samræmd til 15 ára ásamt 5 ára aðgerðaáætlun. Vinna við gerð samgönguáætlun er í höndum samgönguráðs í samvinnu við Vegagerðina, Isavia og Samgöngustofu.

Framtíðarsýn áætlunarinnar felur í sér að Ísland verði í fremstu röð með trausta og örugga innviði, öflug sveitarfélög, verðmætasköpun og framsækna þjónustu þar sem að tæknin tengir byggðir og Ísland við umheiminn í jafnvægi við umhverfið.

Umhverfismat áætlana er ferli sem ber að fylgja við gerð áætlana svo leggja megi mat á hvort og þá hvaða áhrif tiltekin áætlun hefur á umhverfið. Markmiðið er að auka gæði áætlana, breyta þeim og samþætta þær fyrirliggjandi stefnum í umhverfismálum og sjálfbærri þróun. Grundvallarhugmyndin með slíku mati er að sá sem mótar stefnuna geri sér grein fyrir orsakasambandi milli áætlana og umhverfisáhrifa þeirra og bregðist við með það að leiðarljósi að draga úr eða koma í veg fyrir neikvæð umhverfisáhrif.

1.2 Matsskylda

Samkvæmt lögum nr. [105/2006](#) skal vinna umhverfismat fyrir samgönguáætlun 2023-2037 þar sem hún:

- er undirbúin og samþykkt af stjórnvöldum
- er unnin samkvæmt lögum
- markar stefnu er varðar leyfisveitingar til framkvæmda sem tilgreindar eru í lögum um mat á umhverfisáhrifum nr. [106/2000](#) m.s.br.

2 Viðfangsefni samgönguáætlunar 2023-2037

Í samgönguáætlun er mörkuð stefna og markmið fyrir allar greinar samgangna næstu fimmtán árin, samanber lög nr. [33/2008](#) um samgönguáætlun.

Samgönguáætlun tekur til fjáröflunar og útgjalda til allra greina samgangna, þ.e. flugmála, vegamála og siglingamála, þ.m.t. almenningsamgangna, hafnamála, sjóvarna, öryggismála og umhverfismála samgöngugreina. Í henni skal skilgreina það grunnkerfi sem ætlað er að bera meginþunga samgangna og gera grein fyrir ástandi og horfum í samgöngum í landinu. Þá er þess sérstaklega getið að í samgönguáætlun skuli m.a. meta og taka tillit til þarfa ferðaþjónustunnar fyrir bættar samgöngur.

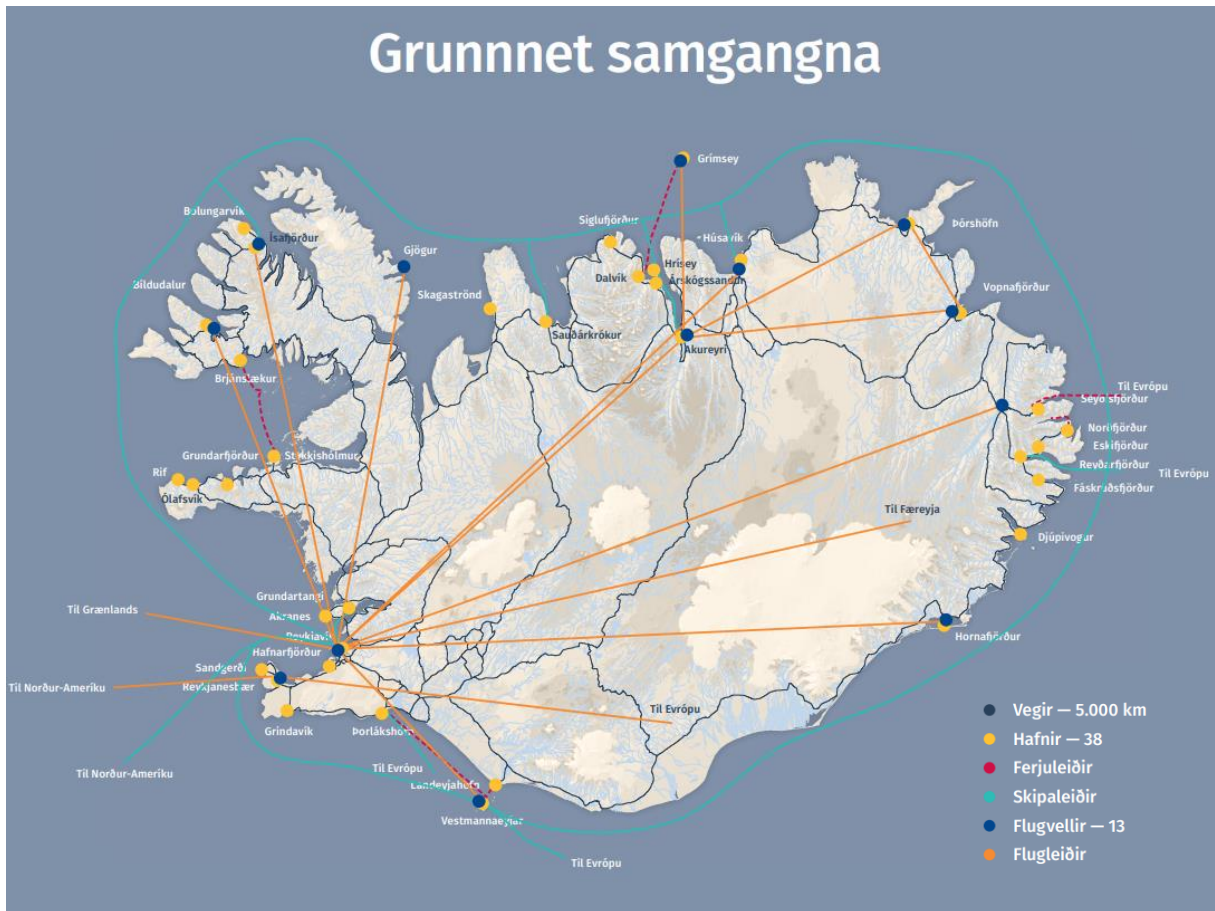
Við gerð samgönguáætlunar skal jafnframt taka mið af eftirfarandi markmiðum:

- að ná fram samræmdri forgangsröð og stefnumótun,
- að ná fram hagkvæmri notkun fjármagns og mannafla,
- að ná fram samræmdu skipulagi samgöngugreina og samstarfi stofnana ráðuneytisins og fyrirtækja á þess vegum.

Samgönguáætlun 2023 - 2037 mun taka mið af [Grænbók um samgöngumál](#), en vinna við gerð hennar hófst í lok árs 2020. Grænbók er ætlað að meta stöðu samgöngumála og vera grundvöllur fyrir endurskoðaða stefnu.

Við gerð Grænbókar var almenningi og haghöfum boðið að leggja fram sjónarmið sín um núverandi stöðu og framtíðarsýn ásamt áherslum og ólíkum leiðum, sem gætu nýst í

stefnumótuninni. Opnir samráðsfundir hafa verið haldnir um land allt í mars – apríl 2021 og Grænbókin verður til kynningar og athugasemda á samráðsgátt stjórnvalda í júlí 2021.

Mynd 2.1 Myndin sýnir grunnnet samgangna árið 2020.

2.1 Áherslur í samgönguáætlun

Líkt og í fyrri samgönguáætlunum mun samgönguáætlun 2023 - 2037 byggjast á fimm megin markmiðum. Í Grænbók hafa verið skilgreindir mælikvarðar til að meta árangur samgönguáætlunar við að ná settum markmiðum.

Samgönguáætlun 2023-2037 mun byggjast á eftirfarandi markmiðum:

- Greiðar samgöngur
  - Við árangursmat er áhersla lögð á fækkun einbreiðra brúa á Hringvegi og að lagt bundið slitlag á sem flesta stofnvegi, fjölda áfangastaða í millilandaflugi og fjölda flughreyfinga í áætlunar-/leiguflugi innan lands. Þá er tekið mið af úttektarskori Alþjóðaflugmálastofnunarinnar (ICAO), ánægju farþega sem fara um Keflavíkurlugvöll, fjölda ferða með ferjum og almenningsvögnum.
- Hagkvæmar samgöngur í uppbyggingu og rekstri
  - Við árangursmat er áhersla lögð á draga úr samgöngukostnaði heimila og halda verðlagi flugfargjalda og fargjalda með almenningsvögnum í lágmarki. Auka skal rafrænt aðgengi að þjónustu m.a. með sjálfsafgreiðslu. Þá leita leiða til að draga úr mun milli endanlegs framkvæmdakostnaðar og kostnaðaráætlana við opnun útboðs.

- Öruggar samgöngur
  - Við árangursmat er áhersla lögð á að auka samgönguöryggi á öllum sviðum og öllum ferðamátum með marktækum aðgerðum. Árangur er metin sem fækkun látinna og alvarlega slasaðra í umferðinni, fækkun slysa og skráðra atvika á sjó og í flugi.
- Umhverfislega sjálfbærar samgöngur
  - Við árangursmat er áhersla lögð á að draga úr mengun og auka loftgæði í þéttbýli, stuðla að fjölgun vistvænna bíla og auka hlutfall fjölbreyttra ferðamáta með betri almenningssamgöngum og gerð hjóla- og göngustíga.
- Samgöngur stuðli að jákvæðri byggðapróun
  - Við árangursmat er áhersla lögð á styrkingu vinnusóknarsvæða m.a. með lagningu bundins slitlags og fjölgun farþega með almenningssamgöngum; innanlandsflugi, með ferjum og almenningsvögnum milli byggða.

2.2 Framkvæmdir í samgönguáætlun

Auk stefnumiða er gerð grein fyrir helstu framkvæmdum á sviði samgangna næstu 5 árin. Framkvæmdirnar snúa að vegagerð, hafnargerð, sjóvörnum og framkvæmdum við flugvelli. Hluti þessara framkvæmda munu falla undir lög um mat á umhverfisáhrifum.

3 Vinna við umhverfismat áætlana

3.1 Nálgun matsvinnu

Áhersla umhverfismatsins er að segja frá helstu umhverfisáhrifum samgönguáætlunar. Nálgun og umfjöllun umhverfismats byggir á vinnu umhverfismats fyrir samgönguáætlun 2015–2026 og [2019-2033](#).

Matsvinnan fer fram samhliða áætlanagerð til að tryggja að horft verði til umhverfissjónarmiða við mótun samgönguáætlunar.

Nálgun matsvinnunnar miðar að því að ná fram eftirfarandi markmiðum:

- Skilgreina líkleg og veruleg áhrif á umhverfið.
- Bera saman umhverfisáhrif valkosta.
- Veita heildarsýn á umhverfisáhrif vegna samgönguáætlunar.
- Taka tillit til umhverfissjónarmiða við mótun áætlana og draga þannig úr eða koma í veg fyrir neikvæð umhverfisáhrif.
- Skilgreina vöktun og mótvægisáðgerðir þar sem það á við.
- Skjalfesta matsvinnu.
- Stuðla að samræmi áætlana og greina frá tengslum samgönguáætlunar við aðrar áætlanir og alþjóðlega samninga.
- Kynna helstu umhverfisáhrif samgönguáætlunar.

Þar sem samgönguáætlun er bæði stefnumótandi áætlun og framkvæmdaáætlun um einstök verkefni verður umhverfismatið tvískipt. Annars vegar verður fjallað um áhrif stefnu áætlunarinnar á umhverfið og hins vegar verður fjallað um umhverfisáhrif helstu framkvæmda með þeirri nákvæmni sem umhverfismat áætlana felur í sér. Mat á heildarumhverfisáhrifum byggir á þessum tveimur þáttum matsvinnunnar. Umhverfismatið

mun að stærstum hluta byggja á umhverfisskýrsla samgönguáætlunar 2019-2033, þar sem stefnumið og áherslur eru að mestu óbreytt.

Verkefnishópur matsvinnu

Samgönguráð, hefur umsjón með umhverfismatinu undir forystu samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytisins og með aðstoð VSÓ Ráðgjafar. Verkefnishópur við gerð samgönguáætlunar ásamt matsteymi mun leggja mat á umhverfisáhrif áætlunarinnar. Matsvinnan mun byggja á fyrirliggjandi gögnum. Við mat á vægi áhrifa mun teymið fara yfir matsspurningar og viðmið (Tafla 3.3 **Error! Reference source not found.**). Leitað verður til annarra sérfræðinga eftir þörfum. Þá mun umhverfismatið taka mið af þeim umsögnum og athugasemdum sem berast við kynningu á matslýsingu og umhverfisskýrslu.

3.2 Framsetning umhverfisskýrslu

Miðað er við að leggja fram upplýsingar um umhverfisþætti og umhverfisáhrif í töflum, texta og kortum byggðum á landupplýsingakerfi. Áhersla er lögð á skýra framsetningu, að byggja eins og kostur er á hlutlægum gögnum og móta grunn sem geri kleift að bera saman og/eða meta breytingar á umhverfisáhrifum við endurskoðun eða breytingar á samgönguáætlun í framtíðinni. Í tengslum við mat á áhrifum framkvæmda verða sýnd yfirlitskort í landupplýsingarkerfinu ArcGis. Á kortunum verða merktar inn mögulegar framkvæmdir og upplýsingar um helstu umhverfisþætti.

Umhverfisþættir

Í lögum um umhverfismat áætlana er umhverfi skilgreint sem: *Samheiti fyrir samfélag, heilbrigði manna, dýr, plöntur, líffræðilega fjölbreytni, jarðveg, jarðmyndanir, vatn, loft, veðurfar, eignir, menningararfleifð, þ.m.t. byggingarsögulegar og fornleifafræðilegar minjar, og landslag og samspil þessara þátta.*

Í samræmi við umfang samgönguáætlunar, reynslu ráðuneytisins, Vegagerðarinnar, Isavia og Samgöngustofu af umhverfisáhrifum framkvæmda og umfjöllun um umhverfismat fyrri samgönguáætlana hafa helstu umhverfisþættir verið skilgreindir.

Tafla 3.1 Yfirlit um umhverfisþætti og helstu áhrifaþætti samgönguáætlunar.

Umhverfisþáttur	Samgönguáætlun
Samfélag og byggð	Samfélag og þróun byggðar geta orðið fyrir talsverðum áhrifum vegna stefnu og framkvæmda á samgönguáætlun bæði á jákvæðan og neikvæðan hátt. Það snýr m.a. að aðgengi að þjónustu og atvinnusvæðum. Samgöngur hafa áhrif á heilsu og vellíðan. Sérstaklega í þéttbýli þar sem stærri framkvæmdir og stefna hafa mikiláhrif á umhverfisgæði. Umfjöllun um heilsu snýr fyrst og fremst að vistvænum samgöngum, staðbundinni loftmengun, hávaða frá umferð og hvernig samgöngur hafi áhrif á lýðheilsu, m.a. með því að styðja við virka ferðamáta. Loks er fjallað um kynbundin áhrif stefnunnar.
Loftslag	Stefnumið tillögu að samgönguáætlunar stuðla að notkun umhverfisvænna orkugjafa og breytingum í vali á ferðamáta, m.a. til að draga úr losun á mengandi efnum sem hafa áhrif á loftslag. Megin áhersla er á að fjalla um losun gróðurhúsalofttegunda frá umferð samgangna.
Umhverfi og náttúra	Náttúrufar er einn af grundvallarþáttum sem áætlunin hefur áhrif á. Umfjöllun um náttúrufar nær til gróðurs, dýralífs, vistkerfa, búsvæða, jarðmyndana, landslags, vatns og líffræðilegrar fjölbreytni eftir því sem við á. Umfjöllun um bein áhrif á náttúrufar tengist fyrst og fremst framkvæmdahluta áætlunarinnar.
Haf- og strandsvæði	Samgönguáætlun kann að hafa bein áhrif á haf- og strandsvæði vegna uppbyggingar hafnarmannvirkja, sjóvarna og siglingaleiða.

Öryggi	<p>Öryggi er þáttur sem fellur undir samfélag, en honum er gefið sérstakt vægi í áætlanagerð um samgöngur.</p> <p>Markmið snúa m.a. að öryggi veg-, sjó- og flugfarenda. Umfjöllun um öryggi nær til slysa og óhappa á fólki og slysa sem geta valdið mengun eða röskun á umhverfi.</p> <p>Einnig verður fjallað um mögulega náttúruvá við grunnnet og stakar framkvæmdir sem kunna að hafa áhrif á markmið samgönguáætlunar. Umfjöllun um náttúruvá nær til hækkun sjávar, jarðskjálfta, eldgosa, jökulhlaupa og ofanflóða.</p>
---------------	--

Valkostir

Umræða og mótun mögulegra valkosta verður hluti af stefnumótunarvinnu við gerð samgönguáætlunar. Þessi nálgun byggir á samráði m.a. við landshlutasamtök sveitarfélaga, opinberar stofnanir, markaðsaðila, ýmis hagsmunasamtök og almenning, þar sem leitað er eftir hugmyndum ólíkra aðila, þar með talið vinna við gerð Grænbókar.

Markmið með þessari nálgun er m.a. að nýta undirbúningsvinnu við mótun á nýrri samgönguáætlun við samanburð ólíkra markmiða. Mikilvægur liður í matsvinnunni er fólgin í að endurskoða markmið og áherslur fyrri áætlana og gera grein fyrir mögulegum áhrifum þess að fylgja áfram fyrri stefnu eða breyta henni. Á þessu stigi er ekki gert ráð fyrir að það verði valkostir um öll stefnumið.

Sérstök áhersla er lögð á að skilgreina valkosti sem draga úr losun gróðurhúsa-lofttegunda, s.s. með orkuskiptum, innviðum fyrir hjólandi- og gangandi, betri almenningssamgöngum og vegstyttingum.

Þar sem áhrif kunna að verða neikvæð verða skoðaðar leiðir eða valkostir til að komast hjá slíkum áhrifum. Ekki verður almennt fjallað um valkosti einstakra verkefna, nema nægar upplýsingar liggja fyrir. Vísað er til frekari útfærslna eða valkosta einstakra framkvæmda á síðari stigum s.s. við gerð aðalskipulags og umhverfismats viðkomandi framkvæmdar.

Mótvægisáðgerðir

Þar sem áhrif kunna að verða veruleg, og ólíklegt að hægt sé að komast hjá slíkum áhrifum, verða skilgreindar mótvægisáðgerðir til þess að draga úr áhrifunum. Gerð verður grein fyrir vöktun vegna neikvæðra umhverfisáhrifa þar sem á við. Lögð er áhersla að beina athygli að þeim þáttum sem kunna að valda verulegum neikvæðum áhrifum og að ef vísað er í vöktun eða mótvægisáðgerðir sé skýrt kveðið á um ábyrgð og eftirfylgni.

Mat á vægi áhrifa

Áhrif eru metin jákvæð og neikvæð, bein og óbein, langtíma og skammtíma, varanleg og samvirk. Við mat á umfangi áhrifa áætlana á umhverfið er tekið mið af þróun umhverfisþátta án framkvæmda áætlana, þ.e. núll-kost. Gerð verður grein fyrir samlegðaráhrifum samgönguáætlunar við aðrar áætlanir, ef slíkt á við. Vægi umhverfisáhrifa verður flokkað í jákvæð og neikvæð áhrif, ásamt því að gerð verður grein fyrir óvissu og tilefni hennar (Tafla 3.2).

Tafla 3.2: Vægi umhverfisáhrifa.

Mjög neikvæð (--)	Neikvæð (-)	Engin/óveruleg (0)	Jákvæð (+)	Mjög jákvæð (++)
Umfang áhrifa mikið, gengur gegn helstu viðmiðum.	Umfang áhrifa er nokkuð, fellur ekki að viðmiðum að hluta.	Umfang áhrifa er lítið eða ekkert. Fellur að viðmiðum.	Umfang áhrifa er nokkuð, fellur að viðmiðum að hluta.	Umfang áhrifa mikið, er í samræmi við öll viðmið.

3.3 Gögn, matsspurningar og viðmið

Í töflu 3.3 er yfirlit um umhverfisþætti, helstu matsspurningar, mælikvarða og viðmið vegna umhverfismatsins og byggir það m.a. á lýsingu [landsskipulagsstefnu 2015-2026](#) og [tillögu Skipulagsstofnunar til umhverfis- og auðlindaráðherra að landsskipulagsstefnu](#).

Tafla 3.3 Umhverfisþættir, gögn, matsspurningar og viðmið.

Byggð og samfélag
<p>Matsspurningar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvernig falla markmið og stakar framkvæmdir að áformum um atvinnuuppbyggingu í landshluta? • Hvernig falla markmið og stakar framkvæmdir að markmiðum um eflingu atvinnu- og þjónustusvæða? • Stuðla markmið / stök verkefni að góðum búsetuskilyrðum og samkeppnishæfni byggða og bæja? • Með hvaða hætti hafa markmið / stök verkefni áhrif á aðgengi ferðmannastaða? • Fer grunnet samgangna / stök verkefni um þjóðlendur eða annað eignarland? • Er grunnetið / stök verkefni líkleg til fara um skilgreind útivistarsvæði? • Er grunnetið / stök verkefni líkleg til að fara um ræktað land? (Tún og akurlendi, skógrækt) • Fer grunnetið / stök verkefni um svæði sem þekktar fornleifar eru? • Er grunnetið / stök verkefni líklegt til að hafa áhrif á hávaða nærri byggð og útivistarsvæðum? • Er líklegt að stefna / stök verkefni hafi áhrif á ásynnd svæða?
<p>Gögn</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grænbók um samgöngumál • Upplýsingar í svæðis- og aðalskipulagsáætlunum sveitarfélaga. • Skýrslur um samfélag, atvinnulíf og byggðapróun (Byggðastofnun). • Tölulegar upplýsingar um fjölda erlendra ferðamanna (Ferðamálastofa). • Reglugerð nr. 724/2008 um hávaða. • Mörk þjóðlendra skv. úrskurðum óbyggðarnefndar (Forsætisráðuneytið). • Landslag á Íslandi – flokkun og kortlagning landslagsgerða á Íslandi. • Kortlagning auðlinda – mögulegir viðkomustaðir (Ferðamálastofa).
<p>Viðmið</p> <p>Heimsmarkmið Sameinuðu Þjóðanna</p> <p>Skoðað verður samræmi við eftirtalin heimsmarkmið:</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="text-align: center;"> <p>3 HEILSA OG VELLÍÐAN</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>5 JAFNRÉTTI KYNJANNA</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>9 NÝSKÖPUN OG UPPBYGGING</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>11 SJÁLFBÆRAR BORGIR OG SAMFÉLÖG</p> </div> </div> <p>Hvítbók um byggðamál</p> <p>Þjónusta samgöngu- og fjarskiptakerfa mæti þörfum samfélagsins. Sjálfbærar byggðir og sveitarfélög verði um land allt.</p> <p>Landsskipulagsstefna 2015-2026 og tillaga Skipulagsstofnunar að viðauka að landsskipulagsstefnu</p> <p>Sóknaráætlanir landshluta</p> <p>Samræmi við stefnu um helstu vaxtargreinar: iðnað, frumgreinaframleiðsla og þjónusta, þ.m.t. hátækni og þekkingariðnaður, skapandi greinar og ferðaþjónusta.</p> <p>Ferðamálaáætlun 2011-2020</p> <p>Uppbygging innviða ferðaþjónustunnar miði að því að vernda náttúru Íslands. Samgöngur eru mikilvægasta forsenda allrar ferðaþjónustu á Íslandi og mikilvægt að við áætlanagerð og framkvæmdir í tengslum við samgöngumál verði tekið tillit til hagsmuna ferðaþjónustunnar</p> <p>Reglugerð nr. 724/2008 um hávaða.</p> <p>Lög um landgræðslu nr. 155/2018</p> <p>Lög um skóga og skógrækt nr. 33/2019</p> <p>Lög um menningarminjar nr. 80/2005</p>

Loftslag

Matsspurningar

- Hvaða þættir samgönguáætlunar kunna að hafa áhrif á losun gróðurhúsalofttegunda?
- Samræmast markmið samgönguáætlunar aðgerðaáætlun stjórnvalda í loftslagsmálum?
- Er líklegt að stakar framkvæmdir raski votlendi?

Gögn

- Upplýsingar um losun gróðurhúsalofttegunda frá samgöngum, gögn fengin frá Umhverfisstofnun
- Afmörkun votlendis á Íslandi, gögn fengin frá Náttúrufræðistofnuna Íslands.
- Aðgerðaráætlun í loftslagsmálum 2020-2030.
- Grænbók um samgöngumál.

Viðmið

Heimsmarkmið Sameinuðu Þjóðanna

Skoðað verður samræmi við eftirtalin heimsmarkmið

Markmið í aðgerðaráætlun í loftslagsmálum

Markmið í Doha breytingu á Kyoto samningnum

Markmið í Parísarsamkomulaginu

Landsskipulagsstefna 2015-2026

Við skipulagsgerð sveitarfélaga verði tekið tillit til þeirrar hættu sem stafar af náttúruvá, svo sem snjóflóðum, skriðuföllum, vatnsflóðum, eldgosum, jökulhlaupum og jarðskjálftum. Sérstaklega verði hugað að hættu sem fylgir gróðureldum og hugað að flóttaleiðum og brunavörnum í frístundabyggð og á skógræktarsvæðum.

Áhrif loftslagsbreytinga á samgöngur – forsendur aðlögunar

Eftir því sem við á verður tekið tillit til loftslagsbreytinga, svo sem þar sem þær leiða til breytinga á rennsli eða farvegum jökuláa, flóðahættu eða sandfoks.

Tillaga Skipulagsstofnunar til umhverfis- og auðlindaráðherra að landsskipulagsstefnu

Hvítbók um byggðamál

Þjónusta samgöngu- og fjarskiptakerfa mæti þörfum samfélagsins. Sjálfbærar byggðir og sveitarfélög verði um land allt.

Sóknaráætlanir landshluta

Að í samgöngum og sjávarútvegi verði a.m.k. 10% orkugjafa af endurnýjanlegum uppruna árið 2020.

Stefnumörkun í loftslagsmálum

Hafa skal líklega hækkun á sjávarborði sérstaklega í huga við hönnun í byggð og mannvirkjum við ströndina, vegi, flugvelli og hafnir.

Náttúra og umhverfi

Matsspurningar

Er líklegt að grunnnetið / stök verkefni fari um:

- Svæði á náttúruverndaráætlun 2004-2008 og 2009-2013?
- Svæði á náttúruminjaskrá: Friðlýst svæði, fólkvangar, önnur svæði á náttúruminjaskrá?
- Svæði sem njóta verndar skv. 61. gr. náttúruverndarlaga?
(Birkiskógar, mýrar og flóar stærri en 2 ha, stöðuvötn stærri en 1.000 m², sjávarfitjar og leirur. Eldhraun, eldvörp, gervíggar, hraunhellar, fossar, hverir og aðrar heitar uppsprettur, virk ummyndun og útfellingar)
- Vistkerfi sem hafa hátt/mjög hátt verndargildi eða á lista Bernarsamningsins?
- Mikilvæg fuglasvæði?
- Ramsarsvæði?
- Vatnsverndarsvæði?
(Brunnsvæði, grannsvæði og fjarsvæði)

Gögn

- Upplýsingar um afmörkun náttúruverndarsvæða: Friðlýst svæði, svæði á náttúruminjaskrá, náttúruverndaráætlanir (Umhverfisstofnun).
- Fyrirliggjandi upplýsingar um svæði sem falla undir 61. gr. náttúruverndarlaga.
- Vistgerðaflokkun (Náttúrufræðistofnunar Íslands).
- Mikilvæg fuglasvæði (Náttúrufræðistofnun Íslands).
- Afmörkun Ramsarsvæða á Íslandi (Ramsar site database).

Viðmið

Heimsmarkmið Sameinuðu Þjóðanna

Skoðað verður samræmi við eftirtalin heimsmarkmið

Landsskipulagsstefna

Viðhald og frekari uppbygging samgöngukerfis á miðhálandinu stuðli að góðu aðgengi að hálandinu og jafnvægi milli ólíkra ferðamáta. Mannvirki og umferð hafi lágmarksáhrif á víðerni og óbyggðaupplifun.

Tillaga Skipulagsstofnunar til umhverfis- og auðlindaráðherra að landsskipulagsstefnu

Náttúruverndaráætlun 2009-2013:

13 svæði sem stefnt er að friðlýsingu.

Náttúruminjaskrá: A, B og C hluti

Verndaráætlun Vatnajökulþjóðgarðs og annarra þjóðgarða

Samningur um líffræðilega fjölbreytni

Ramsarsamningur um votlendi

Alþjóðasamþykkt um fuglavernd

Lög nr. 36/2011 um stjórn vatnamála.

Náttúruverndarlög nr. 60/2013

Öryggi

Matsspurningar

- Hefur stefna eða framkvæmdir áhrif á öryggi vegfarenda og sjófarenda?
- Hefur stefna eða framkvæmdir áhrif á öryggi flugumferðar?
- Stuðla markmið / stök verkefni að því að byggð og bæir séu tengd með traustum samgöngum?

Gögn

- [Umferðaröryggisáætlun 2020-2034](#) og aðgerðaáætlun 2020.
- [Flugöryggisáætlun 2019-2033](#).
- [Áætlun um öryggi sjófarenda 2019-2033](#).
- Atvika- og slysaskráning fyrir umferð ökutækja (Samgöngustofa).
- Atvika- og slysaskráning fyrir flug (Samgöngustofa).
- Slysakort (bílaumferð) (Samgöngustofa).
- Atvika- og slysaárunnur (flug) (Samgöngustofa).
- Fyrirliggjandi áhættumat Veðurstofu Íslands / Jarðvísindastofnunar Háskóla Íslands og annarra aðila fyrir landshluta og svæða.
- Grænbók um samgöngumál.

Viðmið

Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna

Skoðað verður samræmi við eftirtalin heimsmarkmið

Umferðaröryggisáætlun

Áætlun um öryggi sjófarenda

Flugöryggisáætlun Íslands

Chicago samningurinn um alþjóðlegt almenningssflug

Evrópureglugerðir um öryggi og eftirlit (flug, sjó, umferð)

Haf og strandsvæði

Matsspurningar

- Eru markmið / stök verkefni líkleg til að hafa áhrif á búsvæði í hafi?
- Eru markmið / stök verkefni líkleg til að hafa áhrif á strandsvæði?

Gögn

- Um skipulag haf- og strandsvæða – löggjöf, lykilhugtök og stjórnæki (Skipulagsstofnun, 2014).
- Fyrirliggjandi upplýsingar um skipulag í vinnslu á Vestfjörðum og Austfjörðum ([Skipulagsstofnun](#)).
- Kortlagning hrygningarsvæða, viðkvæmra búsvæða í hafi.
- Landskipulagsstefna.

Viðmið

Heimsmarkmið Sameinuðu Þjóðanna

Skoðað verður samræmi við eftirtalin heimsmarkmið

Velferð til framtíðar

Styrkur manngerðra mengunarefna í sjávarfangi úr hafinu umhverfis Ísland sé ávallt undir ströngustu viðmiðunarmörkum innlendra sem erlendra heilbrigðisyfirvalda.

Hafið – Stefnumörkun Íslenskra Stjórnvalda

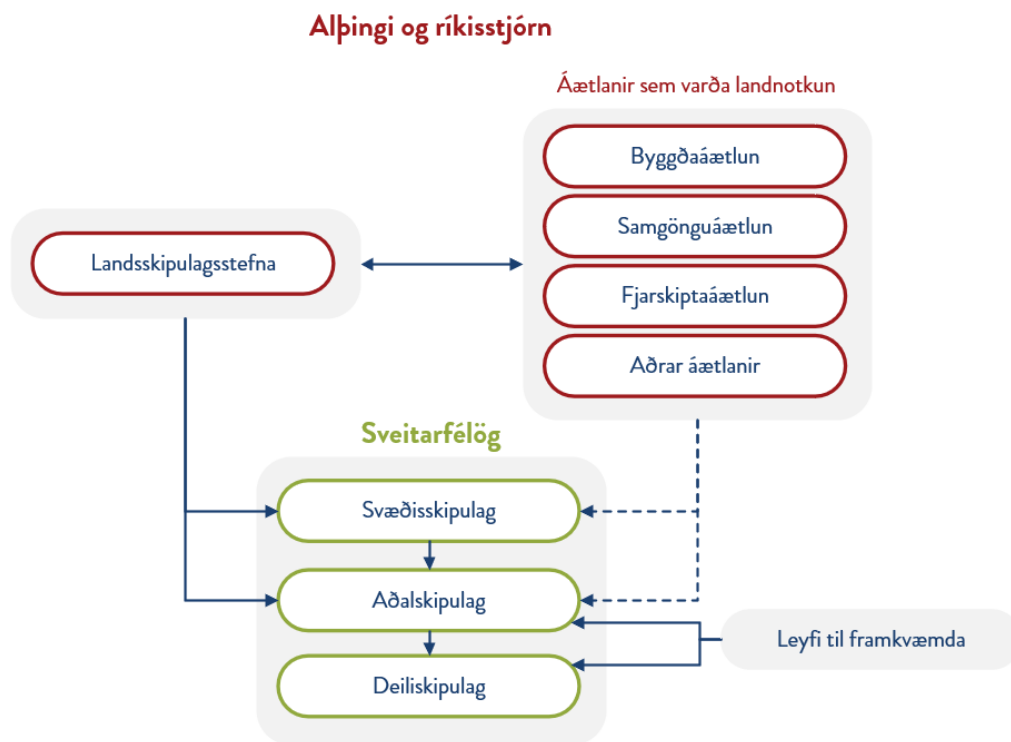
Viðhalda heilbrigði, líffræðilegum fjölbreytileika og framleiðslugetu hafsins svo að nýta megi lífandi auðlindir þess um alla framtíð

Ospar samningurinn um verndun hafrýmis Norð-Austur Atlantshafsins

Marpol samningur um varnir gegn mengun frá skipum

4 Tengsl við aðrar áætlanir

Hluti af matsvinnu er að skýra frá tengslum samgönguáætlunar við aðrar áætlanir. Mynd 4.1 greinir frá hvernig samgönguáætlun og fjarskiptaáætlun tengjast landskipulagsstefnu og mótun skipulags á mismunandi skipulagsstigum.

Mynd 4.1 Tengsl samgönguáætlunar við aðrar áætlanir.

Tafla 4.1 greinir frá þeim áætlunum sem verður litið til og þeim atriðum sem kunna að snerta áætlanirnar sem eru í vinnslu.

Tafla 4.1 Tengsl áætlanna við aðrar áætlanir.

Áætlunir	Atriði sem kynna að snerta samgönguáætlun
Hvítbók um byggðamál	Þjónusta samgöngu- og fjarskiptakerfa mæti þörfum samfélagsins. Sjálfbærar byggðir og sveitarfélög verði um land allt.
Sóknaráætlun 2020	Meginmarkið atvinnustefnu fyrir Ísland til 2020 er að skapa ný og fjölbreytt störf sem eru vel launuð og gjaldeyrisskapandi og byggja á samkeppnishæfni Íslands í heild eða sérstöðu einstakra svæða. Grundvöllur atvinnustefnunnar skal vera fjölbreytni, jafnræði, heilbrigðir viðskiptahættir og jafnrétti og græn atvinnuuppbygging í samræmi við hugmyndafræði sjálfbærrar þróunar. Vöxtur í íslensku atvinnulífi þarf að vera grænn, snjall og ná til margra þátta atvinnulífsins. Helstu vaxtargreinarnar eru líklegar til að tengjast iðnaði, frumgreinaframleiðslu og þjónustu, þ.m.t. hátækni og þekkingariðnaði, skapandi greinum og ferðaþjónustu.
Landsskipulagsstefna 2016-2025	Í landsskipulagsstefnu er lagt til grundvallar að skipulag byggðar og landnotkunar; stuðli að sjálfbærri þróun, sé sveigjanlegt og stuðli að seiglu gagnvart samfélags- og umhverfisbreytingum, stuðli að lífsgæðum fólks og styðji samkeppnishæfni landsins alls og einstakra landshluta.

<u>Tillaga Skipulagsstofnunar að viðauka við landsskipulagsstefnu</u>	Í tillögunni er sett fram stefna um loftslagsmál, landslag og lýðheilsu í tengslum við framkvæmd skipulagsmála. Tillagan felur einnig í sér viðbætur við gildandi landsskipulagsstefnu varðandi skipulag haf- og strandsvæða.
<u>Drög að landgræðsluáætlun 2021 - 2031</u>	Framtíðarsýn landgræðsluáætlunar er að ástand vistkerfa og líffræðileg fjölbreytni þeirra er í samræmi við vistgetu. Vernd vistkerfa er grunnstef í allri stefnumótun og ákvörðunum tengdri nýtingu þeirra. Nýting vistkerfanna er sjálfbær og þau hafa mikið þanþol og öflugan viðnámsþrótt gegn náttúrulegum áföllum og öðru raski. Vistkerfin geyma ríkulegt magn af kolefni í jarðvegi og gróðri og gegna lykilhlutverki í framlagi Íslands við að draga úr áhrifum loftslagsbreytinga og aðlögun að þeim.
<u>Drög að landsáætlun skógræktar 2021 - 2031</u>	Framtíðarsýn landsáætlunar í skógrækt er að aukin útbreiðsla og vöxtur skóga verður lykilatriði í að Ísland nái kolefnishlutleysi árið 2040. Í framhaldinu verða skógar snar þáttur í að Ísland bindi meira kolefni en það losar. Þetta þarf að gerast á þann hátt að það styðji áframhaldandi uppbyggingu og þróun annarra gæða skóga, svo sem skógartengda atvinnuþróun, hina ýmsu umhverfisþjónustu skóga og samfélagsleg hlutverk þeirra, og án þess að ganga á önnur umhverfisleg, samfélagsleg og hagræn gæði. Sjálfbærni er og verður leiðarljós skógræktar.
<u>Landslagssamningur Evrópu</u>	Landslagssamningur Evrópu felur í sér áherslu á landslag sem sameiginlega auðlind Evrópuríkja. Ákvæði hans leggja skyldur á aðildarríkin um að viðurkenna mikilvægi landslags í löggjöf sinni og setja sér áætlanir um verndun, stjórnun og skipulag landslags.
<u>Bernarsamningur um villtar plöntur og dýr</u>	Markmið samningsins er að vernda evrópskar tegundir villtra plantna og dýra og lífsvæði þeirra, einkum þeirra tegunda og lífsvæða sem fjölbjódlegar samvinnu þarf til að vernda og stuðla að fjölbjódlegri samvinnu þar sem hennar er þörf til að vernda tegundir villtra plantna, dýra og lífssvæða.
<u>Ramsarsamningur</u>	Markmið Ramsarsamningsins er að stuðla að verndun og skynsamlegri nýtingu votlendissvæða í heiminum, sérstaklega sem lífsvæði fyrir votlendisfugla.
<u>Samningur Sameinuðu þjóðanna um líffræðilega fjölbreytni</u>	Markmið samningsins eru þrjú: að vernda líffræðilega fjölbreytni, stuðla að sjálfbærri nýtingu hennar og tryggja ráðstöfunarrétt ríkja yfir erfðafæni sínu og skiptingu hagnaðar af nýtingu þess.
<u>Hreint loft til framtíðar</u>	Með það að leiðarljósi að almenningur á Íslandi búi við hreint og heilnæmt andrúmsloft og að komandi kynslóðir megi njóta sömu eða betri loftgæða og þær sem nú byggja landið, þá er meginmarkmið umhverfis- og auðlindaráðuneytis í loftgæðamálum að stuðla að loftgæðum og heilnæmu umhverfi.
<u>Stefnumörkun í loftslagsmálum 2007-2050</u>	Markmið stefnumörkunarinnar er að íslensk stjórnvöld munu standa við alþjóðlegar skuldbindingar sínar innan ramma Loftslagssamnings Sameinuðu þjóðanna og Kýótó-bókunarinnar við hann.
<u>Náttúruverndaráætlun 2009-2013</u>	Friðlýsing 13 svæða til þess að stuðla að traustri verndun íslenskrar náttúru og framkvæmd alþjóðlegra samninga um náttúruvernd hér á landi. Tilgangurinn er að koma upp neti verndarsvæða til þess að tryggja verndun landslags, náttúru og líffræðilegrar fjölbreytni, þess sem sérstætt er í náttúru landsins, fágætt eða í hættu.
<u>Náttúruminjaskrá A- og C-hluti</u> <u>Tillögur að B-hluta</u>	Náttúruminjaskrá er listi yfir öll friðlýst svæði á Íslandi og mörg önnur merkileg svæði sem hafa ekki enn verið friðlýst. Skráin skiptist í þrjá hluta sem auðkenndir eru sem A, B og C-hluti. A-hluti er skrá yfir náttúruminjar og svæði sem hafa verið friðlýstar eða friðaðar. B-hluti er framkvæmdaáætlun náttúruminjaskrár þ.e. skrá yfir þær náttúruminjar sem Alþingi hefur ákveðið að setja í forgang um friðlýsingu eða friðun á

	næstu fimm árum og C-hluti er skrá yfir aðrar náttúruminjar sem ástæða þykir til að friðlýsa eða friða.
Verndaráætlun um Vatnajökulsþjóðgarð	Stefnumörkun um stofn- og flutningskerfi veitna innan Vatnajökulsþjóðgarðs.
Ferðamálaáætlun 2011-2020	Íslensk náttúra er auðlind ferðaþjónustunnar. Mikilvægt er að byggja upp, vernda og viðhalda ferðamannastöðum um allt land. Stjórnvöld og hagsmunaaðilar sameinist um leiðir til að fjármagna slíkar umbætur.
Svæðis- og aðalskipulagsáætlanir	Stefnumörkun sveitarfélaga um legu grunnkerfa o.fl.
Menningarstefna í mannvirkjagerð 2014	Tryggja ber verndun og viðhald hins manngerða umhverfis til samræmis við menningarlegt og sjónrænt gildi þess. Stuðla skal að því að menningararfur manngerðs umhverfis njóti aðgæslu og virðingar sem hentar sögulegu hlutverki, tæknilegum vitnisburði og sjónrænum eiginleikum. Við hönnun, skipulag og byggingarframkvæmdir á viðkvæmum stöðum, svo sem í lítt snortinni náttúru eða landslagi menningarmínja, skal viðhafa sérstaka aðgæslu sem tryggir að sjónrænt yfirbragð hins manngerða umhverfis rýri sem minnst hlut náttúrunnar í heildarmyndinni.
Aðgerðaráætlun í loftslagsmálum til 2030	Áætlunin er framlag Íslands til að ná markmiðum Parísarsamningsins. Henni er ætlað að stuðla að samdrætti í losun gróðurhúsalofttegunda og leggja grunninn að markmiði stjórnvalda um kolefnishlutleysi Íslands árið 2040. Í áætluninni eru tíu aðgerðir eru settar fram til að stuðla að breyttum ferðavenjum og orkuskiptum í vegasamgöngum.
Velferð til framtíðar	Samgöngur hafa áhrif á flest svið þjóðlífsins og mörg þeirra markmiða sem sett eru fram í þessari áætlun. Uppbygging vega og annarra samgöngumannvirkja hefur áhrif á náttúruvernd og útstreymi frá samgöngutækjum veldur mengun og stuðlar að auknum gróðurhúsaáhrifum. Töluvert hefur verið gert til þess að reyna að innleiða sjónarmið sjálfbærar þróunar við stjórn samgöngumála hér á landi. Í samgönguáætlun, sem samþykkt var á Alþingi árið 2002, eru sjálfbærar samgöngur eitt af fjórum höfuðmarkmiðum og tilgreint til hvaða aðgerða grípa eigi til þess að ná þessu markmiði. Sérstaklega hefur verið skoðaður hlutur samgangna í útstreymi gróðurhúsalofttegunda og hugsanlegar leiðir til að draga úr því, s.s. með styttingu samgönguleiða og betri samgöngumannvirkjum og stjórnun umferðar.
Kerfisáætlun 2020-2029	Í kerfisáætluninni er að finna yfirlit yfir áætlaða þróun notkunar og framleiðslu raforku tengdri flutningskerfinu, auk þeirrar uppbyggingar sem ráðgerð er á flutningskerfinu til næstu 10 ára og framkvæmdaáætlun fyrir næstu 3 ár. Ný áætlun 2021-2030 er í vinnslu.
Löggæsluáætlun 2019-2023	Markmiðið með gerð áætlunarinnar er að setja fram almenna stefnumörkun í löggæslumálum. Í því felst að skilgreina eðli og umfang lögreglustarfsins auk þess að skilgreina þau verkefni sem lögreglu er ætlað að sinna. Jafnframt er áætluninni ætlað að vera eins konar verkfæri til að kortleggja og greina stöðuna í löggæslumálum hverju sinni. Í því skyni er kveðið á um markmið innan einstakra löggæslusviða og skilgreindir mælikvarðar notaðir til að leggja mat á hvort umræddum markmiðum sé náð.
Fjarskiptaáætlun	Í fjarskiptaáætlun eru skilgreind markmið stjórnvalda sem stefna ber að og leggja þannig grunn að framþróun íslensks samfélags. Stuðla skal að aðgengilegum og greiðum, hagkvæmum og skilvirkum, öruggum og umhverfisvænum fjarskiptum.

5 Samráð og kynningar

Samráð verður haft við hagsmunaaðila. Samhliða vinnu við mótun samgönguáætlunar verður starfandi samráðsvettvangur með aðkomu sérfræðinga og fræðimanna, auk starfshópa um ákveðin verkefni og stefnumótun. Þá verður haldið samgönguþing sem er öllum opið þegar drög að áætluninni liggja fyrir.

Kynningar á gögnum matsvinnu

- Matslýsing verður aðgengileg á heimasíðu samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytisins og gefinn a.m.k. 5 vikna athugasemdarfræstur. Allir geta sent inn athugasemd við matslýsingu. Ráðuneytið mun taka saman yfirlit um þær umsagnir og athugasemdir sem berast við matslýsingu og viðbrögð við þeim.
- Drög að umhverfisskýrslu verða aðgengileg á heimasíðu samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytisins og gefinn a.m.k. 6 vikna athugasemdarfræstur. Ráðuneytið mun taka saman yfirlit um umsagnir og athugasemdir sem berast við umhverfisskýrslu og viðbrögð við þeim.

Drögin verða send landshlutasamtökum sveitarfélaga og helstu hagsmunasamtökum til umsagnar en eru að sjálfsögðu opin öllum til athugasemda. Metin verður á síðari stigum þörf á að halda kynningarfundum um áætlunina og umhverfisskýrslu. Drög að umhverfisskýrslu verða uppfærð með hliðsjón af þeim umsögnum og athugasemdum sem um hana berast.

Til að tryggja gegnsæi og lýðræðisleg vinnubrögð við matsferlið verður það birt í heild sinni, bæði matslýsing og umhverfisskýrsla ásamt athugasemdum við þær, meðferð og viðbrögðum Samgöngu og sveitarstjórnarráðuneytis við athugasemdum á vefsvæði samgönguáætlunar¹. Þannig er tryggt að almenningur og aðrir hagsmunaaðilar geti ávallt kynnt sér stöðu umhverfismatsins.

6 Tímaáætlun við mótun samgönguáætlunar

Helstu tímasetningar matsvinnu eru eftirfarandi

Júní – ágúst	Kynning á matslýsingu. Fræstur til athugasemda 3 vikur. Úrvinnsla athugasemda.
Ágúst – september	Drög að umhverfisskýrslu
Október - Nóvember	Tillaga að samgönguáætlun og umhverfisskýrslu. Fræstur til athugasemda 6 vikur.
Nóvember	Úrvinnsla athugasemda og endurskoðun áætlana og umhverfisskýrslu.
	Afgreiðsla samgönguráðs á umhverfisskýrslu samgönguáætlunar.
	Samgönguáætlun 2023-2037 ásamt umhverfismati lagðar fram til þingsályktunar á Alþingi.

¹ <https://www.stjornarradid.is/verkefni/samgongur-og-fjarskipti/samgonguaaetlun/>